

Lapinkävijän kertomuksia

VUORISTO, KAI-VEIKKO (2007). *Missä pitkospuut päättyvät. Retkielämyksiä erämaassa*. 320 s. Gummerus, Jyväskylä.

Ensimmäisten Lapin vaellusteni aikoihin luin emeritusprofessori Kai-Veikko Vuoriston (1984) teoksen *Hankien kimallus*, jonka eläviin tarinoihin Lapin erämaista on edelleen helppo samastua. Tartuin siis innolla hänen uuteen vaellusretkeilyä ja Lappia käsittelevään kirjaansa. Vuoristolla on takanaan 30 vaellusvuotta ja 5 000 kilometriä, joten kokemusta aiheesta riittää. Hän retkeilee edelleen aktiivisesti Lapissa, mutta ikä on saanut hänet kelpuuttamaan retkimaastoiksi myös merkityt reitit tunturikeskusten lähimaastossa.

Missä pitkospuut päättyvät ei ole varsinainen opaskirja, minkä kirjoittaja heti alkuun toteaa. Vuoristo tarinoi vaelluskokemuksistaan, ja kuvaa niiden kautta Suomen Lapin erämaa-alueita sekä vaeltamista harrastuksena. Vanhimmat kokemukset kirjassa ovat 1970-luvulta ja tuoreimmat keväältä 2007. Kukin kertomus kuvaa

tapahtuma-aikansa olosuhteita, joten kaikki niiden tiedot eivät sovellu suoraan nykyaikaan. Opaskirjoihin kuuluvia ajantasaisia tietoja esimerkiksi retkeilyreiteistä ja autiotuvista kirja ei sisällä. Mukana on muutaman sivun värillinen valokuvaite, joka sisältää melko tavanomaisia, mutta kirjan tarinoihin sopivia otoksia.

Ensimmäinen luku esittelee lyhyesti Lapin erämaat. Seuraavat kuusi lukua kertovat vaeltamisen motiiveista, majoittumisesta, retkivarusteista, suunnituksesta ja vaeltamiseen liittyvistä riskeistä. Motiiveja käsiteltäessä näkyy kirjoittajan tausta matkailun tutkijana. Vuoriston mukaan eräitä vaellukselle vetäviä tekijöitä ovat elämyksen hakeminen, pako arjesta ja vaellus sosiaalisena tapahtumana. Käytännössä kovin moni vaeltaja tuskin erittelee motiivejaan tällä tarkkuudella.

Teoksen perusteella Vuoristo on majoittunut retkilään pääosin autiotupiin. Telttailu mainitaan siellä täällä, mutta aina sulan maan ajan majoittumismuotona. Autiotupakulttuuria esitellään laajalti ja aihetta sivutaan usein erämaita esiteltäessä. Vuoristo ottaa kantaa viime vuosina

käytyyn keskusteluun yksinkertaisten ja karujen autiotupien kehittämisestä Ruotsin ja Norjan mallin mukaisiksi tasokkain, isännöidyiksi ja maksullisiksi tunturituiviksi. Hän asettuu puolustamaan nykyistä käytäntöä, ja luullakseni edustaa tupien käyttäjien enemmistöä. Retkeilyvarusteista ja vaellusmuonista Vuoristo antaa jonkin verran tietoa, mutta varusteluettelo tai ruokaohjeita kirja ei sisällä. Nämä asiat ovat kehittyneet paljon viime aikoina, joten tuskin olisikaan hyödyllistä kertoa vuosikymmenten takaisten vaellusten varusteista muuten kuin historiaa tallentaakseen.

Enemmistö kirjan vaellustarinoista sijoittuu talveen. Tästä huolimatta ahkio lähes sivuutetaan tavaroidenkuljetusvälineenä, vaikka se on monessa maastossa vähintään tasaveroinen vaihtoehto rinkalle. Vuoristo toteaa nykyisten karttojen olevan niin tarkkoja, että pelkkä maaston seuraaminen kartalta riittää, eikä varsinaista suunnistamista juuri tarvita. Aina välillä joku silti eksyy, mistä kirjoittaja kertoo useamman omakohtaisen esimerkin kautta. GPS-laitetta Vuoristo pitää karttaa ja kompassia täydentävänä, ei koskaan niitä korvaavana välineenä. Tämä on hyvä mainita suunnistustaidottomille erämaavaelluksista haaveileville.

Vaeltaminen ei tunnu maastossa liikkumaan tottuneesta kovin riskialttiilta toiminnalta. Ehkä siksi riskejä ei aina tunnusteta. Sairastumisten, väsymisten ja eksymisten ohella Vuoristo käsittelee jonkin verran lumivyöryjä ja vesistöjen ylityksiä. Hiihtovaeltajien hän arvelee säästyneen lumivyöryonnettomuuksilta, koska uskoo heidän osaavan pitää silmällä vaarallisia paikkoja keskimääräistä paremmin. Todennäköisempi syy lienee se, etteivät jyrkät vyöryalutit rinteet ole vaeltajille helppoja kulkureittejä.

Suomen Lapin erämaa-alueita ja kansallispuistoja esitellään ensin tiiviisti, minkä jälkeen kirjoittaja tarinoi retkistään alueilla. Takakanteen on painettu lista 16 erämaa-alueesta ja puistosta. Muutamista alueista kerrotaan useissa luvuissa, kun taas osa jää melkein päin maininnan varaan. Esimerkiksi Tsarmitunturin, Puljun tai

Muotkatuntureiden erämaista löytyy vain muutama lause sieltä täältä. Laajemmin käsiteltyjä erämaita Vuoristo esittelee sieltä, missä on sattunut käymään. Monet näytävät ja keskeiset paikat jäävät siksi kokonaan mainitsematta. Toisaalta, kun kyseessä on yhden vaeltajan retkiin perustuva teos, ei alueellista kattavuutta ja tasapuolista käsittelyä voine edellyttääkään. Eniten matkaopasta kirja muistuttaa osuudessa Pallas-Ounastunturin alueesta. Kirjoittaja mainitsee suosikkialueekseen Urho Kekkonen kansallispuiston, jota hän käsittelee eniten. Lopussa tehdään vielä yhden luvun mittainen retki Ruotsiin Kebnekaisan alueelle.

Nykyajan retkeilyä rajoittavat monet säännöt. Vaikka kirja on tuore, on puistojen järjestyssääntöjä jo ehditty muuttaa sen ilmestymisen jälkeen. Sompion luonnonpuiston uusi järjestyssääntö kieltää liikkumisen merkittyjen reittien ulkopuolella myös talvella, joten kirjassa suositeltu vierailu kevähankien aikaan ei enää onnistu. Toisaalta UKK-puiston erämaaosissa saa nykyisin leirityä myös avotunturissa.

Missä pitkospuut päättyvät tarjoaa mielenkiintoista luettavaa sekä aloittelevalle että kokeneelle lapinkävijälle. Ensimmäistä vaellustaan suunnitteleva saa kirjasta monia vinkkejä ja kokenempi voi vertailla kokemuksia ja saada ajatuksia mielenkiintoisista käyntikohteista. Vuoriston tarinat ovat sujuvia, eläviä ja mielenkiintoisia, ja niitä lukee mielellään. Mahdollisesti kirja olisi vieläkin parempi, jos se olisi rehellisesti vain kokoelma hyviä tarinoita kokeneen vaeltajan retkiltä ilman, että tarinat esittelisivät jotain asiaa tai aluetta.

KIRJALLISUUS

Vuoristo, K.-V. (1984). *Hankien kimallus*. 304 s. Otava, Helsinki.

MIKKO LANTZ
Vantaa